

Forfatter: Falster, Christian

Titel: Udrag fra LÆRDOMS LYSTGAARD ELLER ADSKILLIGE DISCURSER FØRSTE PART

Citation: Falster, Christian: "Lærdoms Lystgaard eller Adskillige Discursor", i Falster, Christian: *Lærdoms Lystgaard eller Adskillige Discursor*, udg. af JØRGEN OLRİK , 1919-20, s. 128. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-falster01-shoot-idm140591134536880/facsimile.pdf> (tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: Lærdoms Lystgaard eller Adskillige Discursor

XXVII

SAMMENLIGNING MELLEM DET
GAMLE GRÆKENLAND OG DET
NYESTE FRANKRIGE.

EN Ven af mig^{a)}, saare lærd i de græske Skrifter, havde offentlig holdt saa at sige en lovprisende Ligtale over Athen og hele det lærde Grækenland, idet han baade havde omtalt de gamle Grækernes Fortjenester af de boglige Studier og bejamret det attiske Lands Skæbne, hvilket nu om Dage beboes af Tyrker og Barbarer. Udgangen derpaa var, som jeg mindes, saalunde: Farvel *Grækenland*, du der ligervis som en Grav ej bevarer andet end Navnet og dit Mindes brændende Lampe! Farvel, *Athens* By, du som ej skal genvinde din gamle Værdighed, før dine Stoïceres Verden efter Opbrændelsen er vendt tilbage til en ny og bedre Natur!^{b)} — Efter at den særdeles veltalende Mand smukt havde holdt sin Tale, var han Dagen efter til Stede i en Forsamling af flere Venner, hvor Talen atter faldt paa Grækenlands Ligfærd og de med Grækenland udslukkede Kunster. De fleste smigrede Mandens Øren, saaledes som vore Tiders højst lastværdige *Humanitet* plejer, som *Quintilianus* kalder den^{c)}, og raabte som om de vare lejede dertil for Betaling, at intet sandere, intet ypperligere Ord kunde have været talt; men jeg tog aabenlyst paa mig, at hvis jeg var Franskmand, vilde jeg med skellige Beviser godtgøre, at det gamle Grækenland ej var gaaet til Grunde, men gaaet over i Frankrig, og at det ene Æg, som

man siger, ej kunde ligne det andet mere end dette hint. Dertil svarede min højberømmelige Ven, at han ganske vist ikke tvivlede om, at Franskmandene overgik de gamle Grækere i Letsindighed, Anacreontisk Letfærdighed, Blødgæthed, *Mund-Diarrhoe*^{d)}, Foragt for Udlændinge, hvilke hine paa Atticernes Vis holde for Barbarer, og andre Laster, men stode tilbage for dem i Dyder. Dette befaldt mig mindre, da jeg oprigtigt plejer at lovprise Dyden ogsaa hos Fjenden; hvisaarsag jeg for at fuldføre den Væv, jeg havde paabegyndt, bestaaende i en *Sammenligning mellem Grækenland og Frankrig*, kortelig tog til Orde som følger: »At de to Landes Slægtskab er ældgammelt, kan ingen være i Tvivl om, saafremt visse Lærde ud fra *Cæsare* og *Strabone*^{e)} med Rette gætte, at de græske Bogstaver α , β , γ ere modtagne fra Gallerne; og at ikke Bogstaver alene, men ogsaa Philosophien er kommen fra Celterne til Grækerne; for ej at tale om de franske Ord, hvis Oprindelse *Jo. Piccardus*, *H. Stephanus*, *Joach. Perionius* (som latterligt afleder Ordet *maison* af det græske *oikos*) og andre Franskmand søge i den græske Republique^{f)}. Fremdeles er det vist, at Frankrige alt i gamle Dage havde saadan Velstand paa græske Studeringers Berømmelse, at de fornemme Romere paa *Strabonis* Tid^{g)} foredrog *Udenlandsrejse til Marseille* fremfor til *Athen*; for ej at tale om *Lyon*, *Reims* og andre højst navnkundige Byer i Frankrige, hvilke jeg, som jeg mindes, har berømmet i *Ubekendte Historier*^{h)}; endskønt dog denæ Ros, denne Brug af det græske Sprog ikkun har

været fælles for et mindre Antal af Gallerne, som det fremgaar af hvad *Cæsar* fortæller¹⁾, at da *Q. Cicero* var belejret af Gallerne og indespærret af dem i sin Lejr, sendte han ham et Brev skrevet med græske Bogstaver, paa det at ikke hans Anslag, hvis det blev opsnappet, skulde blive Gallerne bekendte. Mærk iøvrigt Ligheden mellem begges Storhed, Grækenlands og Frankrigs: *Athen, Hellas' Museum*, som *Athenaus* kalder den²⁾, gjordes berømmelig af fordums højest navkundige *Gymnasier*: *Cynosarges, Lyceum, Academiæ, Stoa* og andre; *Corinth* var dets *Kranion* til *Zir*; for ej at tale om Skolerne paa *Rhodo, i Epheso, Tharso* og *Mitylene* etc.³⁾; Frankrige forherliges ikke alene af hine otte navnkundige *Academier* i Paris: det *parisiske*, som fordum bestod af 100, nu om Dage af 50 *Collegiis*; det *franske*; det *kongelige Academi for Indskrifter og boglige Kunster*; det *kongelige Videnskabernes Academi*; det *kongelige for Maler- og Billedhuggerkunst*; det *kongelige for Bygningskunst*; endvidere det *for Politik og Velstand*, og det *for Musik*; — men ogsaa af atten prægtige *Academier* udenfor Paris, i *Toulouse, Orléans, Montpellier, Poitiers, Angers, Caen, Bordeaux, Bourges, Cahors, Nantes, Reims, Valenciennes, Aix, Douai, Pont-à-Mousson, Besançon, Perpignan, Orange*⁴⁾. — *Athen* kan ikkun fremvise eet offentligt *Bibliothèque*, indstiftet af *Pisistrato*⁵⁾; Paris alene har rigeligere Forraad af Bøger og Skrifter end hele det gamle Grækenland og kan hovmode sig af nitten offentlige *Bibliothèques* (for ej at tale om de private, hvilke ere utallige). — *Athenienserne*

lagde Vind paa lærde Selskaber, saaledes som jeg mindes at have læst om *Theophrasto* hos *Athenæum*⁶⁾: *Der ere mange Sammenkomster af Philosopher i Athen, af Diogenister, Antipatriste, Panætiaster*⁷⁾. *Disse Stævner skænkede Theophrastus Penge, ikke for at de i den Forsamling letfærdigt og uforskammet skulde fare fort i Trodsighed, men for at de med Maadehold og Lærdom skulde fuldkomme de Samtaler som man holder ved Gæstebud. De underholdtes i Prytæneo*⁸⁾ og vare daglige Gæster ved de maadeholdne og nyttelige Maaltider, som anrettedes paa offentlig Bekostning. Hid hører ogsaa det Sted hos *Gellium*⁹⁾: — — *I de unge Mænds Gæstebud, som vi havde for Skik at gøre i Athen i Maane-Ugerne, toge haade gavnlige og fornøjelige Taler deres Begyndelse, saa snart Maaltidet havde Ende. — — Men hvo er uvidende om, at saadanne Stævner forlængst ere beskikkede af Frankriges Mæcenater*¹⁰⁾, paa det at Vejen til Lærdom for den lærvillige skal worde kortere igennem indbyrdes Samtaler end gennem hine enlige og skjulte Studerings-Øvelser, som i vor Himmelegn opsluge Sjælens og Legemets Kræfter? *Atticere og Mitylenenserne holdt filosofiske og poetiske Vædekampe*¹¹⁾, med udsatte Priser for Sejrherren (*en Bog eller en Krone*); *Franskmændene* pleje med en aarlig Løn af Guldmedailler offentlig at indbyde lærde *Concurrenter* til at løse Spørgsmaal (som jeg ovenfor har omtalt i XXV. Discurs); ja, alt forlængst have, efter *Mitylenenserne*s Exempla, hos *Franskmændene* poetiske Tvekampe været Skik, ved hvilke Kongen selv førte Forsædet og kronede Sejrherrene, som *Herr de Casa Nova*

paastaar¹⁾. — At Aand og Vid *alene fandtes indenfor Atheniensernes Mure*, udsiger blandt Romerne *Vellejus Paterculus*²⁾; ej anderledes tykkes vi Udlændinge at dømme om Frankrige, hvilke i Hobevis strømme did for at bekomme Vittigheds Prydelse. — Grækerne gjorde sig svarlig til af deres Fædreland, saasom *Plato*, hvilken siges at have takket Naturen *fordi han var født Græker og Athenienser*³⁾; i saa Maade ere Franskændene *Platonicere*; hvoraf opkomme for dem saa mange Avinds-Fejder, saa mange Smaakampe for Hus og Hjem med *Engländerne*, hvilke prale med at de fra *Arilds Tid* have været Franskændenes Læremestre, saa vel som med *de Tyske*, hvilke ærgre sig over at være foragtede. — Attisk Skæmt, attisk Finhed, attisk Veltalenhed berømmes overalt af de romerske Skribenter⁴⁾; det er Franskændenes Privilegium, at de atticisere i deres Omgængelse, i deres Skrifter, mest i Digtetekunsten, ved hvis Hæder de have udmærket sig fast allerede i selve Barbariets Tider. — Ingen, som har studeret en Smule, er uvidende om den Høflighed hvormed Atticerne modtog fremmede, ja de gik saa vidt i at beskærme deres Gæster, at de af lutter Høflighed ofte end ikke vege tilbage for at føre Krige for deres Skyld⁵⁾; hvorom *Tzetzes* ydermere har efterladt følgende Vers⁶⁾:

*Det var Atheners Lov at gøre Gæster vel,
og gæstevenlige man kaldte dem med Skæl.*

Et lignende Høfligheds-Skudsmaal give næsten alle Rejsende Franskændene; til Exempel kan